

<i>Pratarmė</i>	5
ŽAIDIMŲ RAIDOS DĖSNINGUMAI	7
Žaidimų raida – vaiko psichinės sveikatos rodiklis.....	7
Žaidimo struktūriniai komponentai	7
Žaidimų raidos kriterijai ir lygiai	10
Žaidimų raidos prielaidos	13
SUTRIKUSIOS ŽAIDIMŲ RAIDOS YPATUMAI	15
Domėjimasis žaislais	15
Žaidimo pobūdis	17
Komunikaciniai gebėjimai	19
Žaidimo struktūra	23
Siužetas	23
Turinys ir veiksmai	23
Vaidmenys	27
Simbolizavimas	27
SPECIALIOJO UGDYMO NUOSTATOS	29
Humanistinė nuostata į vaiką	29
Ankstyvoji pedagoginė pagalba	29
Holistinis ugdymas	30
Korekcinis kompensuojamasis ugdymas ir socialinė adaptacija.....	30
Kalbos, mąstymo ir komunikacijos ugdymas	30
Ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas	31
Aktyvios veiklos ir specialaus pedagoginio vadovavimo būtinumas	32
ADAPTACIJOS LAIKOTARPIS	34
Vaikas ir pedagoginė sąveika adaptacijos laikotarpiu	34
Elgsenos ypatumai	36
Bendravimo distancija	36
Reakcija į sąveiką	36
Sąveika su žaislais, daiktais	36
Kalbėjimo ypatumai	37
Emocijos, dominuojančios nuotaikos	37
Efektyviausi poveikio būdai	38
Adaptavimosi kriterijai	38
ŽAIDIMŲ RAIDOS STEBĖJIMAS IR VERTINIMAS	40
Individualus požiūris, vertinant vaiko žaidimą	40
Kaip fiksuoti žaidimo stebėjimo duomenis	41
Domėjimosi žaislais kriterijai	43
Veiksmų su žaislais lygis	44

Leidinyje pateikiami normalios žaidimo raidos parametrai, lygiai, apibūdinami specialiųjų poreikių vaikų žaidimo ypatumai, teikiamos rekomendacijos vaiko elgesio ir žaidimo stebėjimui bei vertinimui adaptacijos darželyje laikotarpiu, detalizuota ir susisteminta žaidimo gebėjimų formavimo programa ir jos realizavimo rekomendacijos.

Skiriama ikimokyklinių įstaigų pedagogams, ugdantiems specialiųjų poreikių vaikus bendrojo (integruoto) bei specialiojo ugdymo grupėse. Žaidimo gebėjimų ugdymo programa gali būti taikoma ugdant ikimokyklinio amžiaus nežymiai sutrikusio, riboto intelekto ar lėtesnės psichinės brandos vaikus, ypač kai jų raidos psichologinis-pedagoginis vertinimas nepatikslingas.

Leidinyje galėtų būti naudingas socialiniams pedagogams, teikiantiems socialinę pagalbą vaikui ir šeimai; sutrikusios raidos vaikų tėvams; pedagoginių specialybių studentams bei visiems, besidomintiems specialiųjų poreikių vaikų ikimokyklinės raidos bei specialiojo ugdymo ypatumais.

Recenzentės: **dr. Irena Elijošienė**,
Šiaulių universiteto
Specialiosios pedagogikos katedros docentė,
Aldona Julija Ambrukaitienė,
Šiaulių specialiojo ugdymo centro
specialioji pedagogė ekspertė,
Ona Kasparienė,
Šiaulių specialiojo ugdymo centro direktorė.

ISBN 9986-38-251-3

© Irena Kaffemanienė, Irena Burneckienė
© Šiaulių universiteto Specialiojo ugdymo mokslinis centras
© Šiaulių universiteto leidykla

Pratarmė

Žaidimas yra svarbi sutrikusios raidos vaikų ugdymo dalis. Su juo siejamas visas vaikų ikimokyklinis, ypač specialusis, ugdymas: asmenybės, komunikacinių gebėjimų ir socialinės kompetencijos ugdymas (kalbos plėtojimas, aplinkos pažinimas, elementarių matematinių vaizdinių formavimas, muzikinis ir fizinis lavinimas). Visa vaikų ugdymo veikla turi žaidimo elementų.

Menkas aktyvumas bei pažintinės veiklos sutrikimai lemia ankstyvosios pedagoginės pagalbos specialiujų poreikių vaikams būtinumą, plėtojant žaidimo gebėjimus.

Iki šiol, ugdant sutrikusios raidos vaikų žaidimo ir kitus gebėjimus, remtasi įvairiais leidiniais: rusų mokslininkų parengta specialiojo ugdymo programa (1983), vėliau specialiojo ugdymo sistemoje bandyta taikyti kai kurias "Vėrinėlio" (1993) temas vaikų veiklai.

Tik žinant sutrikusios raidos vaiko vystymosi dėsningumus ir ypatumus, pažintines galimybes bei galimus ankstyvosios korekcinės ir kompensacinės pagalbos principus ir metodus, įmanoma adekvačiai ugdyti šiuos vaikus.

Leidinyje apibūdinami normalios žaidimų raidos parametrai; nežymiai sutrikusio intelekto vaikų žaidimų raidos ikimokykliniame amžiuje ypatumai; pateikiamos žaidimo gebėjimų ugdymo metodinės rekomendacijos bei pirmų - ketvirtų specialiojo ikimokyklinio ugdymo metų žaidimų programa. Žaidimo gebėjimų ugdymo programa, remiantis specialiu tyrimu ir pedagogine patirtimi, sudaryta bei aprobuota Šiaulių vaikų globos namų "Šaltinis" ikimokyklinėse grupėse.

Tai pirmas tokio pobūdžio leidinys lietuvių kalba. Jame pateikiamos žaidimo gebėjimų ugdymo rekomendacijos remiasi esminėmis specialiojo ugdymo nuostatomis, principais, metodais, orientuojamasi į šiuolaikinės vaiko integruoto ugdymo koncepcijas.

Gebėjimas žaisti <i>vienam, greta, kartu</i>	45
Žaidimo komponentai	47
Bendravimas žaidžiant	47
Žaidimo gebėjimų vertinimas ir individuali programa	48
ŽAIDIMO GEBĖJIMŲ UGDYMAS	50
Žaidimo gebėjimų ugdymo programos struktūra	51
Žaidimų programos sudarymo principai ir vertybinės nuostatos	54
Žaidimo gebėjimų ugdymo nuoseklumas	57
Žaidimo veiksmų formavimo metodai	59
Tiesioginis ir netiesioginis vadovavimas vaikų žaidimams	60
Socialinių vaizdinių turtinimas	61
Tradiciniai žaidiniai ir žaidimai	64
Žaidimų aplinkos kūrimas	67
Reikalavimai žaislams	67
Žaislų pakaitalai	68
Teminiai žaislų rinkiniai	69
Domėjimosi žaislais skatinimas	72
Elementari žaidybinė imitacija	73
Individualios vaidmeninės elgsenos formavimas	75
Žaidybinės sąveikos pradmenys	76
Sudėtingesnio lygio simbolizavimas	78
Vaidmens ir vaidmeninės sąveikos formavimas	79
Statybiniai ir konstravimo žaidimai	85
Dramatizavimas. Draminiai ir vaidybiniai žaidimai	87
Vadovavimas vaidybiniam žaidimui	88
ŽAIDIMO GEBĖJIMŲ UGDYMO PROGRAMA	99
<i>Tikslai</i>	101
<i>Adaptacijos laikotarpis. Čia man gera...</i>	103
<i>Renkuosi žaislą...</i>	104
<i>Pūkuotukai ir kiti žaisliukai</i>	107
<i>Mano mašinėlės rieda keliais</i>	117
<i>Lėlė - ypatingas žaislas</i>	121
<i>Statau, konstruoju...</i>	134
<i>Žaidžiame pasaką</i>	144
Terminų žodynėlis	153
Literatūra	159
Priedas:	
ŽAIDIMO GEBĖJIMŲ VERTINIMAS	163